La dura vida eterna

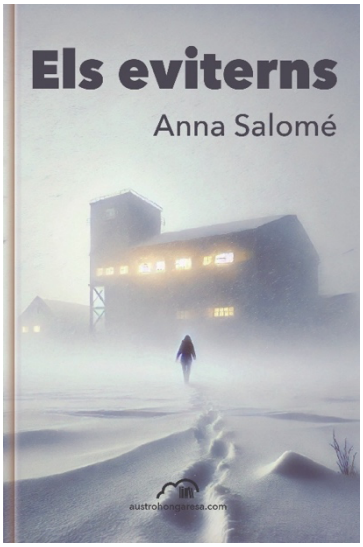

Autoria: Anna Salomé
Títol: *Els eviterns*
Editorial: Austrohongaresa de Vapors, Almàssera, 2025.
265 pàgines

Anna Salomé (Castelló de la Plana, 1964) va publicar *La síndrome de Lot* (In Púribus llibres) el 2018, un llibre de relats que va rebre molt bona acollida entre la crítica, si bé, no la merescuda difusió entre lectors. Vuit anys després, Salomé torna amb *Els eviterns,* una novel·la publicada per l'editorial recentment reapareguda Austrohongaresa de Vapors. Si no vau llegir els seus relats –avui difícils de trobar en llibreries– ara teniu l'ocasió de descobrir una escriptora amb un tremp narratiu poc habitual i unes històries pertorbadores, en el millor sentit de la paraula. A més, com explica la mateixa Salomé: "hi ha una continuïtat entre la temàtica dels relats i la novel·la, en el sentit que tots comencen amb fets inusuals, sinistres, i a partir d'ací es desenvolupa una trama". No debades *Els eviterns* naix d'un d'aquells relats inicials que finalment no fou publicat en *La síndrome de Lot*, i que ara l'autora ha ampliat i convertit en una novel·la.

En *Els eviterns*, doncs, descobrim unes persones que —tot i que se'ls ha aplicat un protocol d'eutanàsia— no moren. Són els eviterns, una mena de morts en vida, i amb

això s'obre el debat sobre la fragilitat de la identitat o la no identitat en una "vida" que no s'acaba mai. Perquè com ha comentat l'autora en alguna ocasió: "¿Què passaria si ens férem molt grans, ens deterioràrem molt, deixàrem de ser autònoms, però no ens morírem? Som una generació que cada vegada viu més, però la pregunta és: i la vida... ¿en quines condicions és desitjable? ¿Mantindríem al nostra identitat si tinguéssim molts anys i no arribàrem a morir?"

L'acció d'*Els eviterns* comença, i no per atzar, en el mig del no-res, en un món aïllat i tancat, una mena de sanatori i presó alhora, un geriàtric estatal on els ancians anormalment longeus són atesos per delinqüents de diversa procedència i formació, els quals hi redimeixen d'aquesta manera les seues condemnes. El gerimax, així se'n diu, està situat en algun lloc dels confins d'Europa, la qual cosa ajuda l'autora a crear una sensació d'irrealitat al llarg de la història. És un lloc inhòspit on ningú no els veu, de difícil accés, i del qual ningú no pot fugir, perquè no hi ha res al voltant, només bosc, i perquè les temperatures són extremes. Aquesta circumstància fa que les relacions dins del gerimax esdevinguen cada vegada més tenses. La descripció minuciosa que en fa el narrador augmenta l'efecte d'estranyesa que produeix. El lector descobreix el lloc a poc a poc, al mateix temps que ho fa un dels personatges, que acaba d'arribar-hi.

Després d'haver llegit fins ací, el lector probablement pensarà que estem davant d'una distopia o d'una novel·la de ciència ficció. En realitat, no és exactament així. No era la intenció d'Anna Salomé fer una novel·la de gènere. És clar que tampoc no podem parlar d'una novel·la realista, encara que no hi apareix cap element estrictament fantàstic, d'aquests que no admeten cap explicació racional. En paraules de l'autora: "És una ficció especulativa, que imagina el pitjor dels mons possibles i que se situa en el terreny de novel·les distòpiques. Però no és de gènere. En tot cas, per a meditar sobre el que és real –insisteix– em calia imaginar una situació que no era real, és a dir, calia la ficció, i a partir d'ací meditar."

El silenci és una altra peça clau del llibre, un "silenci que s'encomana", com diu el director del centre. Els eviterns no parlen perquè cada vegada tenen un comportament més estrany i, a poc a poc, es genera una atmosfera de desassossec i sordidesa. El silenci és total, la mort no hi arriba i sembla que el temps s'ature. El gerimax, a més,

és gestionat per personatges que tenen una part una mica fosca. El director del centre és un neuròleg que hi ha estat enviat per una qüestió de mala praxis. El conserge és un fanàtic religiós, crida't a salvar els convictes, els convictes busquen salvació... I així va tancant-se el cercle.

La novel·la parla d'aspectes molt filosòfics i alhora força actuals, com és l'envelliment continu i insostenible d'una societat i la reflexió sobre fins a quin punt continuem sent humans, donades certes condicions extremes. Anna Salomé ens brinda preguntes com ara: ¿què posa en perill la humanitat, la incapacitat de morir o la cosificació a la que podem arribar? I una altra qüestió: ¿Som humans si ningú no ens tracta com a tals? La novel·la intenta contestar a això. ¿Són persones els eviterns? El mateix director del geriàtric ho posa en dubte. El perill de deshumanitzar-nos, donades unes circumstància extremes, està latent al llarg del llibre.

Els eviterns se situa en un món futur pròxim en què la mort, totalment burocratitzada, tant la defunció com el mateix procés de morir, ha desaparegut de l'escena social, i s'amaga en hospitals, centres de traspàs o d'eutanàsia, "com qui amaga el fem sota l'estora". El darrer pas del camí són els tanatoris pulcres i asèptics, tan habituals en la nostra societat. Ben mirat, són escenaris ni procediments tan aliens a la nostra realitat.

El problema greu arriba quan es descobreix que alguns dels vells no moren: no moren mai. Ni de malaltia ni de vellesa, de mort natural. Aquests vells són els eviterns, uns morts en vida, convertits en "la mort crua i nua, la que passa de llarg i ignora els cadàvers. La lenta descomposició de la carn, la dura vida eterna", No són exactament immortals, però no els fan efecte els procediments eutanàsics habituals.

Tots ells aniran a parar als gerimax, "la imatge perfecta de l'infern" on la decrepitud, com el foc, esdevé eterna. Hauria estat més senzill acabar amb ells, en principi no són immortals, però tampoc això és possible. Un misteri envolta l'existència dels eviterns i amaga una realitat inimaginable.

Lourdes Toledo